

Σπυρος Καλμπάρης

ΜΙΑ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ «ΛΑΛΩ» ΤΟΥ Σ. Α. ΣΚΑΡΤΣΗ

B

«Να εισαι μονο εσυ
εδω και τωρα»

Γενικά, η ποιητική σειρά ΛΑΛΩ, αν και αποτελείται από αρκετά ποιήματα μεγάλα ή μικρά, είναι ένα μακρύ και πλατύ ποίημα με συνεπή εσωτερική συνοχή των επιμέρους παραλλαγών, όπου οι ειδικές και προσωπικές στιγμές που χρησιμοποιεί ο δημιουργός της συμπεκνώνουν και συμπεριλαμβάνουν όχι μονον την ανθρωπινή εμπειρία αλλά και την ανθρωπινή κίνηση.

Κι αυτό είναι νομίζω η πιο εντυπωσιακή και εκπληκτική πλευρά του έργου του. Γιατί δεν υπάρχει σ' αυτό εδαφος ανωμαλίας, τεχνητό εμπόδιο, ογκος, δαρος ή σκαιωδής πυκνότητα. Ούτε βαρυθυμία: δεν υπάρχει μαυριλα ή το τεραστίο. Τα πάντα μετρημένα. Αντιθέτα, υπάρχει η καθαρότητα: φως, διαυγεία και ημέρα. Τα πάντα εκτυλίσσονται την ημέρα: τα πάντα στο φως. Μονον έτσι βλέπει την υποστάση του, το σώμα του. Υπάρχει, επίσης, στο έργο του λυγρότητα και ευθυγράμμια. Μια εφηδική λυρικότητα, μια αθωότητα, μια ηδονή κι ένας ποθος διαπερνάει ολή τη ποιητική του έκταση. Διαδάζοντας το κανείς νιώθει να τον συνοδεύει κατι σαν μευσική σχηματίζοντας ένα περιγράμμια, ένα σώμα που ανεβαίνει, κατεβαίνει, καμπυλώνει και κυματίζει ποτε σε σιγανο και ποτε σε γρήγορο ρυθμό. Ένα περιγράμμια που αδελφοποιεί τα υλικά της τέχνης του, χωρίς να τα κάνει να μοιάζουν μεταξύ τους, σαν την ελληνική δημοτική ποίηση που είναι σαν ένα κυρίως τραγούδι.

Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ «ΛΑΛΩΣ» ΓΙΑ ΜΑΣ

Ο λόγος και η αιωνιότητα

Προκειται για μια χρήσιμη — πάντα — και εξοχή δουλεία για κεινούς που θα θέλαν να παρουν μια γεύση για το έργο αυτού του σημαντικού, στις μέρες μας, διανοητή και ποιητή, τόσο που, όσοι το γνωρίσουν θα θέλουν να επικοινωνήσουν και με τη θεωρητική κυρσώση του. Και τούτο γιατί το όλο έργο να αποδεικνύει την ευθυγή του ιδίου του δημιουργού του, την σοβαρότητα του ιδίου του έργου του και την αξία των εκφραστικών του μέσων. Ο ρολος της γλώσσας στην ποίηση του μεταβάλλεται από όργανο καθημερινής συνεννόησης σε μέσο έκφρασης του ποιητικού συμπαγτος του. Η δε ιδέα της καθαρής ποίησης, το ξέρει και το δείχνει, είναι απροσίτη: είναι, όμως, γι' αυτόν, νομίζω, το ιδεατό όριο στις επιθυμίες και στις δυνατόεις του. Δεν γράφει ποίηση για το κοινό του, για τους αναγνώστες και γι' αυτό δεν προκαλεί, ούτε εντυπωσιαζει με ηχηρά λεξοτεχνηματα και αδειες επιδεξιότητες. Ανοίγει, όμως, δρόμους επικοινωνίας για να κάνει τον αναγνώστη αυτό που είναι ο ίδιος, γι' αυτό που αισθάνεται ο ίδιος ο αναγνώστης σαν δικό του.

Η αξία του ανεβαίνει ακόμη περισσότερο, αν αναλογισθούμε στί ο ποιητής δεν έχει ετοιμα τα μέσα που είναι δημιουργημένα επιτηδες για την ποιητική του δημιουργία, όπως συμβαίνει π.χ. με τον συνθετή ή τον ζωγράφο, μια και η ποίηση, όπως ξέρουμε, είναι η τέχνη της γλώσσας και η γλώσσα δημιουργήμα της καθημερινής πρακτικής.

Είναι, επίσης, σημαντική δουλεία για κεινούς που θα θέλαν να αναζητήσουν κατι από τον εαυτό τους. Προσωπικά ανήκω στη δεύτερη κατηγορία — ή έτσι ευχε να δω το έργο του και μ' αυτή, περισσότερο, την οπτική γραφή του εδώ — και αυτό που με εντυπωσιαζει είναι στί αν και ο εικονισμός των τοπίων, των κατα-

στασεων και των προσωπων δεν υπακουει συνειδητα σε μια ζωγραφικη βουληση, τα προσωπα ειναι — υπαρχουν — φωτοβολα, ζωντανα και γηινα μεσα στην παρακρουση των οραματων του.

Η ποιηση του, λοιπον, δεν ειναι ιστορια και επιδειξη δραματικη ή αισθηματικη, αλλα ειναι κατι πιο βαθυ και πιο πρωταρχικο. Ειναι το ξυπνημα, το φωτισμα του ανθρωπου στην αμετρητη δυναμη του, που ενυπαρχει μεσα του, πιο βαθια και απο την καρδια, πιο βαθια και απο το νου του. Η ποιηση του ξεπερνά την ιστορια — δεν εντασσεται στο χρονο — και διαρκει, κινειται — προσεγγιζει την αιωνιοτητα. Ετσι εκμηδενιζει εμας που την διαβαζουμε και διαθετουμε την ικανοτητα να την συλλαμβανουμε.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΡΩΜΑ

Ο Σ. Α. Σκαρτσος μεταχειριζεται και λεξεις ξεχασμενες ή ανακατακτα φρασεις και λεξεις που νομιζαμε οτι ειχαν φθαρει. Ψαχνει να αποκαλυψει τα πιο κρυφα στοιχεια της γραφης και προχωρωντας δεν εχει να πει τιποτε περισσοτερο απ αυτο που εμπεριεχει. Δεν φροντιζει να δημιουργησει θεματικες ολότητες, αλλα ενα συστημα απο σχεσεις αναμεσα σε λεξεις και εικονες. Τη σημαινομενη, λοιπον, ταξη του και το υποστρωμα θα το αναζητησουμε απο το αποτελεσμα της συγκεκριμενης γραφης του. Γενικα, μπορουμε να πουμε, τρια στοιχεια καθοριζουν το λογοτεχνικο του υποστρωμα: α) το δημοτικο μας τραγουδι, β) η αρχαια ελληνικη παραδοση και γ) οι τοπικες - λαϊκες παραδοσεις των διαφορων, προσπαντος ανατολικων, λαων π.χ. ινδικη κλπ. Ετσι, λοιπον, ο Σ. Α., σαν δημιουργος, εχει σαν σκοπο να διατηρησει με συνεπεια την συνεχεια της γλωσσας και να ενσωματωσει, αν μπορει, προσαρμολοντας σ αυτη ξενα γλωσσικα στοιχεια. Ετσι, προσπαθει να ανακαλυψει και να ανασυρει μεσα απο το χρονο, τον τοπο και τη σιωπη παγκοσμιες και διαχρονικες αισθητικες εμπειριες και βαδιζει προοδευτικα και στερεα σε μια πολυφωνικη αισθηση της γλωσσας. Γνωριζει πολυ καλα απο το ενστικτο και τις εμπειριες του τι οφελη μπορει να του δώσει μια ξενη επιδραση που συμφωνει με τις βαθυτερες διαθεσεις της ευαισθησιας του. Ετσι προχωραει με τολμη χωρις να φοβαται μηπως χασει την ελληνικη του προσοψη ή μηπως του προσαφουν αλλες ιδιοτητες. Κι αυτο γιαιτ ξερει οτι η φανατισμενη προσπαθεια για περισσοτερη και περισσοτερη ελληνικοτητα θα ειχε σαν αποτελεσμα, το ελληνικο στοιχειο, να λειτουργουσε μονον εξωτερικα. Η εξωτερικοτητα, η επιφανεια — σε ποιηματα του — δεν ειναι ο στοχος της ποιησης του, οπως κατ αρχην μπορει να υποθεσουν πολλοι, παρα μονον οταν προσφερει σ αυτην κεντρισματα που θα την οδηγησουν στην κατακτηση της ουσιας. Σκοπευει δε σε μεγαλα υφη η λυρικη τουτη ανιχνευση και περιδιαβαση — απο την επιφανεια στην ουσια, απο το εξω στο μεσα ή και αντιθετα — και ισως εδω να δρισκεται ενα κλειδι για την αυθεντικη ερμηνεια της δικιας μας, πια, φυγης. Το Τωρα και το Εδω, την αποκλειστικη του ιδεολογια, μας την τραγουδαι, μας την κινει με το ιδιο του το σωμα, την ιδια τη ζωη του και εκτος αυτου δινει και το μετρο της δυνατοτητας του πνευματος να μεταπλασσει, το εντος μας ευρισκαμενο απωθημενο ή οχι στοιχειο του παροξυσμου, το δαιμονιακο ή πρωτογονο, σε φως. Αλλα για το πρωτογονο στοιχειο και την πρωτογονη ωθηση στην ποιηση του Σ. Α. Σκαρτσος θα γραφουμε σε αλλο σημειωμα μας ιδιαιτερο γιαιτ αποτελει ενα σημαντικο αφετηριακο σημειο σ αυτη τη σειρα οπως και σ ολο το ποιητικο του εργο. Γιαιτ η ποιηση του ειναι εμποτισμενη με τα ιδιατερα εκεινα συναισθηματα, συναισθηματα που τα βρισουμε μονο στην πρωτογονη ζωη ή στους παλιους πολιτισμους. Ετσι, σ ενα επιπεδο, απο δω πηγαζει και η θεση της ποιησης του που εχει σαν σκοπο και σαν νοημα τη δημιουργια ενος πολιτισμου ο οποιος θα ειναι υφος ζωης και οχι θεσμος ή κανοντας.